

Karavel

Karavel ya da Karavela Prof. Dr. Hüseyin Gazi Topdemir'in geçen sayımızdaki (546. sayı) yazısında söz ettiği coğrafi keşifler sırasında kullanılan gemilerden biriydi. Piri Reis belki de hayatında Karavel tipi bir gemiyle hiç açık denizlere açılmadı ama dünyaca meşhur haritasının bir kısmını Karavelle yapılan yolculuklara borçlu. Kolomb Yeni Dünya'ya yaptığı seferlerde yanda şematik çizimini gördüğümüz Karavel tipi geminin bir benzerini kullanmıştı. Kolomb'un gemisi ortalama bir Karavelden daha büyüktü ve iki güverteliydi; taşıma kapasitesi de daha fazlaydı. 16. yüzyıl sonlarında kullanımlarına son verilmeden önce Karavelle, özellikle İspanya'nın ve Portekiz'in kolonilerini genişlettikleri dönemde en fazla kullandığı gemi tipi idi. İki veya üç yelkenli

olarak inşa edilen bu gemiler sadece yelkenle hareket eder, kürek kullanılmazdı. Çok uzun mesafeler kat edebilmesi, bilinmeyen kıyılara yaklaşabilmesi ve nehir ağzlarından içeri girebilmesi sayesinde araştırma ve keşif yolculukları için idealdi. Bu yüzden hem Amerika kıtasının hem de Afrika'nın Atlas Okyanusu kıyılarının keşfinde Karavel kullanılmıştı. Piri Reis'in Kitab-ı Bahriye'sinde Karavellelerden çok az bahsedilmiştir. Diğer taraftan bu sözcük Piri Reis'in hazırladığı dünya haritalarında birkaç kez geçiyor. Osmanlı denizcileri Akdeniz'de daha fazla hız yapabilen, hem yelken hem de kürek kullanabilen Baştarde, Kadirga, Kalite, Çektiri ismi verilen gemiler kullanmıştı. Genelde okyanuslara açılmadıkları için Karavellelere ihtiyaç duymadılar.

SUGA PALANGASI
Yelken donanımını çekmek (toka etmek) ve indirmek (arya etmek) için kullanılan palanga donanımı. Palanga makaralar ve halattan oluşur.

GEMİ MUTFAĞI, KUZİNE
Personele yemek hazırlanan yer. Ufak bir kuzine (ocak) bulunurdu. Her gün sadece bir öğün yemek hazırlanırdı.

CİVADRA
Geminin baş tarafında direklerin kırılmasını önlemek için kullanılan halatların (çarmıhlarla) bağlandığı yatay direk

PRUVA YELKENİ

PRUVA DİREĞİ

BAŞ KASARA
Ana güverteden daha yükseğe inşa edilmiş baş taraftaki güverte.

BAŞ OMUZLUK
Geminin dalgaları yaran baş tarafı ile bordas arasında kalan kısım

SANTA MARIA
Santa Maria, Kolomb'un Yeni Dünya'ya yaptığı seferlerde kullandığı üç gemiden biridir. 1460 yılında inşa edilmiştir. Bu tip tekneler teknik olarak gemi olmakla beraber geleneksel olarak "karavel" olarak tanımlanmıştır, ancak karavelle göre daha büyük, iki güverteli ve daha fazla taşıma kapasitesine sahiptir.

SÜRAT	7,4 km/sa.
YÜK KAPASİTESİ	200 ton
DİREK ADEDİ	3
YELKEN ADEDİ	5
SU ÇEKİMİ	2,5 m

AMBAR

Işık almadığı için karanlık bir yer olan ambarda kumanya, su, ticarete kullanılacak mallar, kum ve taşlardan oluşan balast taşınırdı. Balast, geminin dengesini artırmak için kullanılan ağırlıktır. Yük az ise veya yoksa kullanılır. Günümüzde balast olarak su kullanılır ve özel tankları vardır.

BÜYÜKLÜK KARŞILAŞTIRMASI

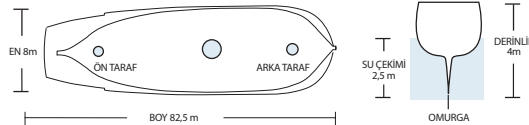
KARAVEL

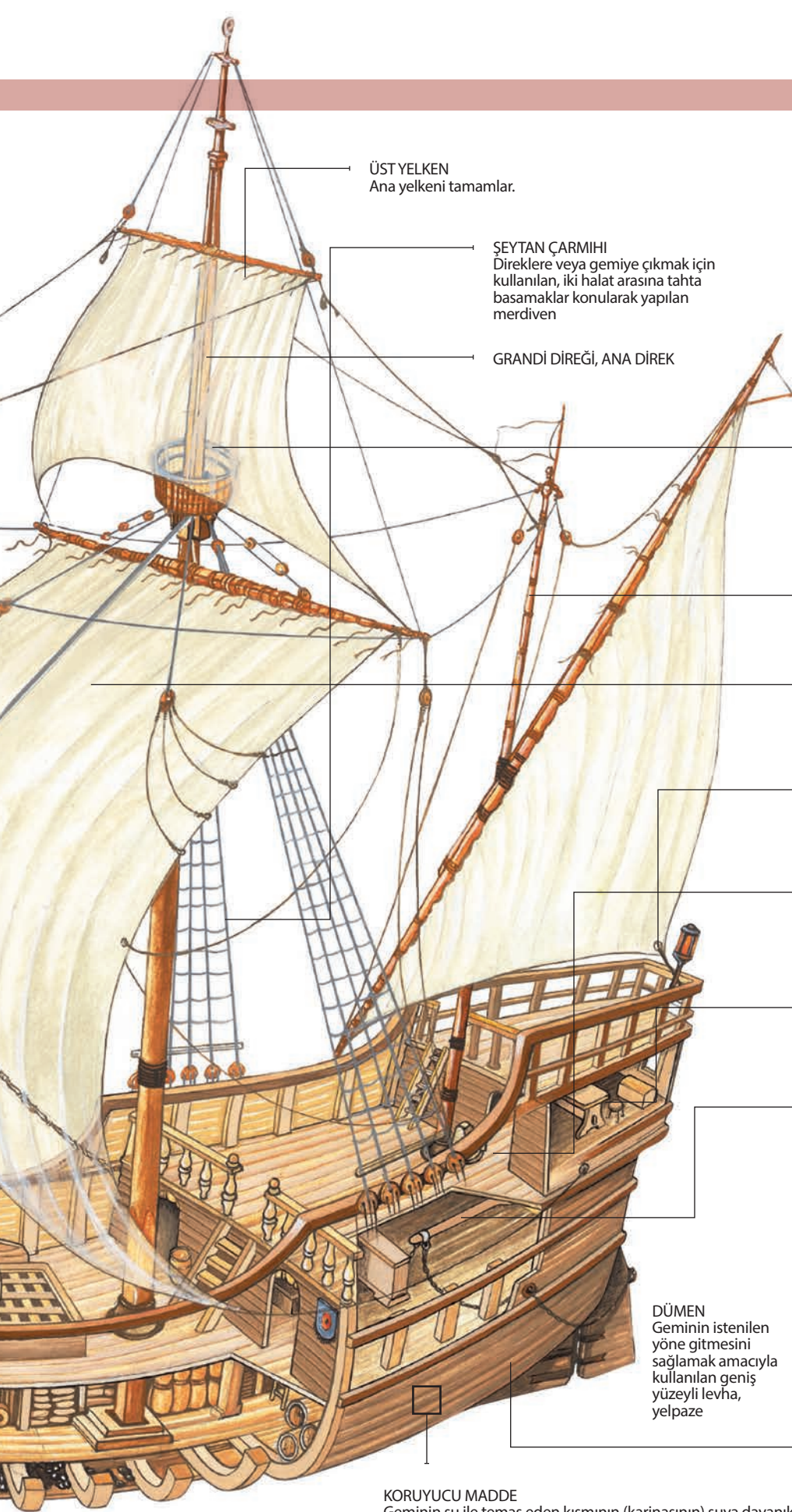

TİCARİ GEMİ

PETROL TANKERİ

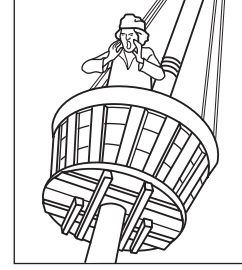

ÜST YELKEN
Ana yelkeni tamamlar.

ŞEYTAN ÇARMIHI
Direklere veya gemiye çıkmak için kullanılan, iki halat arasında tahta basamaklar konularak yapılan merdiven

GRANDİ DİREĞİ, ANA DİREK

ÇANAKLIK, KARGA YUVASI
Ana direk üzerinde, gözcünün durduğu yer. Gözcünün görevleri gemi ilerisindeki karaya veya tehlikelere bakmak, yelkenleri, halat donanımlarını ve güvertede çalışanları kontrol etmektir.

MİZANA DİREĞİ
3 direkli bir yelkenli gemide en kıçtaki direktir. Üçgen (Latin) yelken donatılır.

ANA YELKEN
Gemiye hareket vermek için kullanılan en büyük yelken. Kare ve üçgen (Latin) olmak üzere iki yelkenle donatılır.

MATAFYON
Yelken köşelerine halat bağlamak için açılan deliğin yıpranmasını önlemek amacıyla çevresine geçirilen iki parçalı metal halka

KIÇ KASARA GÜVERTESİ
Günlük yaşamın gerçekleştiği ve aynı zamanda personelin uyuduğu açık yer. Ana güverte üzerine ikinci fakat daha kısa bir güverte inşa edilerek oluşturulmuştur.

KIÇ KASARA
Kıç tarafta ana güverte üzerine inşa edilen yaşam alanı. Burada sadece kaptanın kamarası vardı. Gemide bir kamarası (odası) ve yatağı olan tek kişi kaptandı.

YEKE
Dümenin üstüne takılarak veya halat donanımıyla dümene hareket vermek için kullanılan kol. Dümen donanımı ve dümen dolabı adı verilen ve dümene daha kolay hareket veren donanım 200 yıl sonra kullanılmaya başlanmıştır.

DÜMEN
Geminin istenilen yöne gitmesini sağlamak amacıyla kullanılan geniş yüzeyli levha, yelpaze

TEKNE YAPISI
Karavellerin bordası, yatay olarak geminin baş tarafından kıç tarafına uzanan ahşap kalaslarla kaplanarak inşa edilirdi.

Diğer bir inşa tekniği ise yatay kalasların üstüste bindirilmesiyle (Armuz kaplama) bordanın oluşturulmasıdır.

KORUYUCU MADDE

Geminin su ile temas eden kısmının (karinasının) suya dayanıklı olması ve sürtünmenin azaltılması için kullanılan koruyucu madde. Yapımında siyah sabun, don yağı (hayvansal yağ, uzun süre bozulmadan kalabilir) ve sülfür karışımı kullanılırdı.